

Asia: VN/22132/2020

Valtioneuvoston tasa-arvopoliittinen selonteko

Tulevaisuuden tasa-arvokysymykset

- 1. Tavoitteiden asettamiseksi on selonteossa tarkoitus käsitellä toimintaympäristössä tapahtuvia muutoksia sekä niiden ennakoitavissa olevia vaikutuksia sukupuolten tasa-arvoon. Millaisia tulevaisuutta ennakoivia tasa-arvokysymyksiä tai ongelmia mielestänne pitäisi selonteossa painottaa? Tarkasteltava aika on nykyhetkestä vuoteen 2030. Mainitkaa ja perustelkaa enintään viisi selkeää kysymystä. Mikäli mahdollista, sijoittakaa ne teemaotsikoiden alle sopivaksi katsomaanne kohtaan. Teema-alueet on esitelty edellä.**

Sukupuolen moninaisuus on todellisuutta, joka ei vielä näy tasa-arvopolitiikassa ja muussa politiikassa riittävän johdonmukaisesti. Tasa-arvopolitiikkaa ei tule tehdä kaksijakoisen sukupuolikäsityksen perusteella, vaan ottaa kaikessa tasa-arvopolitiikassa ja muussa politiikassa, mukaan lukien sukupuolivaikutusten arvioinnissa, huomioon sukupuolen moninaisuus.

Sukupuoli ei ole irrallaan muista ihmisen ominaisuuksista. Yhteiskunnalliseen eriarvoisuuteen sekä tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumiseen vaikuttavat yhtä aikaa sukupuolen lisäksi monet tekijät, kuten alkuperä, seksuaalinen suuntautuminen, toimintakyky, uskonto, kieli ja ikä. Tasa-arvopolitiikassa ja muussa politiikassa tulee ottaa huomioon nämä eri tekijät eli tasa-arvopolitiikan tulee olla intersektionaalista. Tähän liittyen tasa-arvopolitiikassa tulee kiinnittää huomiota myös risteävään ja moniperustaiseen syrjintään.

Tasa-arvopoliittiset tavoitteet

- 2. Marinin hallituksen tavoitteena on parantaa kunnianhimoisesti tasa-arvoa yhteiskunnassa ja nostaa Suomi tasa-arvon kärkimaaksi. Mitkä mielestänne pitäisi olla Suomen kansalliset pitkän ajan tasa-arvopoliittiset tavoitteet, jotka toteutuessaan veisivät Suomea tasa-arvoisemmaksi yhteiskunnaksi? Huomioikaa, että kysymys on tavoitteista, ei välineistä tai toimenpiteistä. Tarkasteltava aika on nykyhetkestä vuoteen 2030. Mainitkaa enintään viisi konkreettista, selkeää ja seurattavissa olevaa tavoitetta.**

1. Sukupuolittunut väkivalta kaikissa muodoissaan on vähentynyt ja kansalliset toimet sen torjumiseksi ovat vahvistuneet.
2. Tasa-arvopoliitikassa ja sen toteuttamiseen tähtäävissä toimissa huomioidaan läpileikkaavasti sukupuolen moninaisuus.
3. Tasa-arvopoliitikassa ja sen toteuttamiseen tähtäävissä toimissa huomioidaan läpileikkaavasti intersektionaalisuus, eli eri tekijöiden risteävät vaikutukset, sekä risteävä ja moniperusteinen syrjintä.

3. Mitkä mielestänne pitäisi olla Suomen tasa-arvopoliittiset tavoitteet koskien Euroopan unionia ja kansainvälistä toimintaympäristöä? Täsmentäkää ja perustelkaa, mikäli mahdollista.

1. Kaikkien tyttöjen ja naisten oikeuksien, ml. seksuaali- ja lisääntymisoikeudet, vahvistaminen.
2. Euroopan neuvoston Istanbulin sopimuksen toimeenpanon edistäminen.
3. EU:n Sukupuolten tasa-arvostrategian 2020–2025 edistäminen.
4. Sukupuolen moninaisuuden sisällyttäminen kaikkeen tasa-arvoa edistävään politiikkaan Euroopan unionissa ja kansainvälisesti.

Sukupuolten oikeudellinen asema

4. Lainsäädäntö on yksi merkittävä sukupuolten tasa-arvopoliitiikan väline. Miten lainsäädäntöä tai yksilön oikeussuojaa pitäisi mielestänne kehittää sukupuolten tasa-arvon lisäämiseksi? Huomatkaa, että kysymys ei koske ainoastaan tasa-arvolakia.

1. Pakkoavioliittoon liittyvää lainsäädäntöä tulee vahvistaa avioliittoon pakottamisen erilliskriminalisoinnilla, jotta myös erityisen haavoittuvassa asemassa olevien sukupuolittuneen väkivallan uhrien oikeusturva toteutuu.
2. Sukupuolen vahvistamista koskeva laki eli translaki tulee pikimmiten uudistaa itsemääräämisoikeuteen perustuvaksi. Sukupuolen juridinen vahvistaminen tulee tehdä mahdolliseksi myös alle 18-vuotiaille.
3. Oikeuksiin pääsyä tulee kehittää antamalla yksityishenkilöille ja järjestöille mahdollisuus tehdä kanteluita yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnalle myös tasa-arvolain nojalla.
4. Viranomaisille tulee asettaa velvoite laatia tasa-arvosuunnitelma.
5. Varhaiskasvatuksen yksiköille tulee asettaa velvoite laatia tasa-arvosuunnitelma.
6. Väestötietojärjestelmän sukupuolimerkintä tulisi avata niin, että tulisi mahdolliseksi itsemääräämisoikeuteen perustuen merkitä sukupuolekseen muu kuin nainen tai mies.
7. Intersukupuolisten lasten oikeudet tulisi taata lainsäädännöllä siten, että intersukupuolisille lapsille ei tehtäisi lääketieteellisesti ei-välttämättömiä leikkauksia ilman suostumusta.

5. Moniperusteisella syrjinnällä tarkoitetaan syrjinnän kohteeksi joutumista sukupuolen ja jonkin muun ominaisuuden perusteella. Se voi olla myös rakenteellista. Mitkä moniperusteisen syrjinnän kysymykset mielestänne pitäisi ehdottomasti käsitellä selonteossa?

1. Etnisissä ja kansallisissa vähemmistöissä esiintyvä sukupuolittunut väkivalta.
2. Erilaisiin vähemmistöihin sekä alkuperäiskansa saamelaisiin kohdistuva sukupuolittunut vihapuhe, väkivalta ja syrjintä.
3. Sukupuoleen ja vammaisuuteen liittyvä moniperusteinen syrjintä.
4. Sukupuolivähemmistöihin kohdistuva moniperusteinen syrjintä eri muodoissaan.
5. Seksuaaliseen suuntautumiseen ja sukupuoleen liittyvä moniperusteinen syrjintä.
6. Sukupuoleen ja uskontoon liittyvä moniperusteinen syrjintä.

Muut huomiot

6. Muuta mahdollisesti huomioitavaa selonteon valmistelussa?

Tasa-arvon edistäminen ja sukupuolivaikutusten arviointi pitää ottaa huomioon kaikessa viranomaistoiminnassa, lainvalmistelussa ja poliittisessa päätöksenteossa. Niitä ei pidä jättää vain erillisen tasa-arvopoliitikan varaan. Tehokas tasa-arvon edistäminen edellyttää resursseja, systemaattista seurantaa ja esimerkiksi viranomaisten koulutusta kaikilla hallinnonaloilla.

Salo Aija
Ihmisoikeusliitto